

περιφερειακό παρατηρητήριο
κοινωνικής ένταξης
περιφέρειας κρήτης

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
REGION OF CRETE

Καλή Πρακτική Υποστήριξης Αστέγων

Plan Primera Oportunidad: Ένα Ολιστικό Πρόγραμμα Υποστήριξης Αστέγων στη Σαραγόσα

04/2025

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
REGION OF CRETE

Copyright © ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

Περιφέρεια Κρήτης
Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης
Αβέρωφ 1, 71201, Ηράκλειο
Τ: +30 2813 412 442, -443
www.socialobservatory.crete.gov.gr

Η παρούσα καλή πρακτική εκπονήθηκε στο πλαίσιο λειτουργίας του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης στην Περιφέρεια Κρήτης και της Πράξης «Στήριξη της Λειτουργίας Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης στην Περιφέρεια Κρήτης» του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Κρήτη 2021-2027». Το έργο χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και από εθνικούς πόρους.

Απαγορεύεται η με οποιοδήποτε τρόπο αναδημοσίευση του κειμένου (όλου ή και μέρος αυτού), χωρίς άδεια ή σχετική παραπομπή & αναφορά της πηγής.

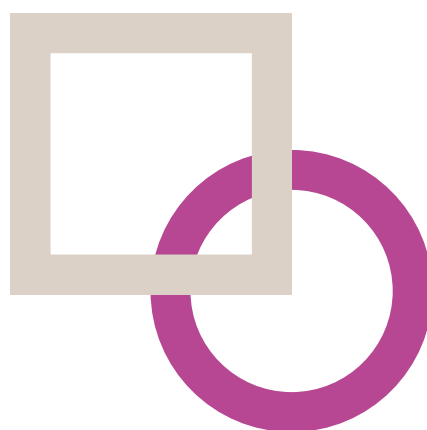

περιφερειακό παρατηρητήριο
κοινωνικής ένταξης
περιφέρειας κρήτης

Plan Primera Oportunidad:
Ένα Ολιστικό Πρόγραμμα Υποστήριξης
Αστέγων στη Σαραγόσα
Απρίλιος 2025

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή	4
Πως εφαρμόζεται;	5
Σύνοψη έργου	9

περιφερειακό παρατηρητήριο
κοινωνικής ένταξης
περιφέρειας κρήτης

Plan Primera Oportunidad:
Ένα Ολιστικό Πρόγραμμα Υποστήριξης
Αστέγων στη Σαραγόσα
Απρίλιος 2025

Εισαγωγή

Το **"Plan Primera Oportunidad"** (Σχέδιο Πρώτης Ευκαιρίας) του Δήμου Σαραγόσα αποτελεί μια καινοτόμα και ολοκληρωμένη κοινωνική πρωτοβουλία για την αντιμετώπιση της αστεγίας στην πόλη. Βασικός του στόχος είναι η στήριξη ατόμων χωρίς στέγη μέσα από άμεση πρόσβαση σε κατοικία, αλλά και κοινωνική υποστήριξη, με στόχο τη σταδιακή κοινωνική και επαγγελματική τους επανένταξη.

Η καινοτομία του σχεδίου έγκειται στην ολοκληρωμένη και προσωποκεντρική προσέγγιση που υιοθετεί. Δεν περιορίζεται μόνο στην παροχή στέγης, αλλά συνδυάζει και υποστήριξη σε θέματα υγείας (σωματικής και ψυχικής), εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης, αναγνωρίζοντας ότι η αστεγία είναι ένα πολύπλευρο κοινωνικό πρόβλημα που απαιτεί σύνθετες λύσεις.

Ειδική μέριμνα δίνεται σε ζητήματα ψυχικής υγείας που αντιμετωπίζουν τα άτομα αυτά αλλά και σε ζητήματα φύλου, διασφαλίζοντας ότι οι δράσεις είναι προσαρμοσμένες στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε ατόμου. Τελικός σκοπός του προγράμματος είναι η αποκατάσταση της αξιοπρέπειας και η ενεργή ένταξη των ατόμων που βιώνουν κοινωνικό αποκλεισμό μέσα από την ενδυνάμωση και την ουσιαστική υποστήριξη.

Πως εφαρμόζεται;

Το 2020, το δημοτικό συμβούλιο της Σαραγόσα ξεκίνησε ένα πρόγραμμα με το όνομα "Plan Primera Oportunidad", το οποίο **επιδιώκει να προσεγγίσει ολιστικά την έλλειψη στέγης**. Συγκεκριμένα, **από το 2012 έως το 2016 η πόλη είχε παρουσιάσει αύξηση στον αριθμό των αστέγων της από 347 σε 470**. Ωστόσο, το ποσοστό των ατόμων που κοιμούνται στο δρόμο είχε μειωθεί κατά 34%, ενώ το ποσοστό των αστέγων που φιλοξενήθηκαν σε κέντρα φιλοξενίας είχε αυξηθεί κατά 29%.

Στο πλαίσιο αυτό, βασικός **στόχος του προγράμματος "Plan Primera Oportunidad"** ήταν να προσφέρει μια "πρώτη ευκαιρία" στους ανθρώπους που βρίσκονται σε κατάσταση αστεγίας, δίνοντάς τους τη δυνατότητα αρχικά να επανενταχθούν στην κοινωνία μέσω της στέγασης και κατόπιν μέσω της επαγγελματικής κατάρτισης και της ψυχολογικής υποστήριξης.

Οι δραστηριότητες του προγράμματος επικεντρώνονται σε **τρεις βασικούς πυλώνες**, την εξασφάλιση στέγασης, την εφαρμογή ολοκληρωμένης κατάρτισης και σχεδίου ένταξης και την εγγύηση εύκολης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη. Στο πλαίσιο αυτό, κάποιες από τις βασικές δράσεις του προγράμματος είναι οι παρακάτω:

Παροχή στέγασης

Ένα από τα βασικά στοιχεία του προγράμματος κοινωνικής ένταξης του Δήμου είναι η εφαρμογή της στρατηγικής **Housing First**, η οποία προωθεί την άμεση παροχή στέγης στους άστεγους, χωρίς να απαιτούνται πρώτα συνθήκες όπως η αποτοξίνωση ή η συμμετοχή σε ψυχολογική θεραπεία. Η στρατηγική βασίζεται στην ιδέα ότι οι άστεγοι είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν άλλες πτυχές της ζωής τους (πχ. υγεία, εργασία, κοινωνική ένταξη κτλ) αφού αποκτήσουν έναν σταθερό τόπο διαμονής.

περιφερειακό παρατηρητήριο
κοινωνικής ένταξης
περιφέρειας κρήτης

Plan Primera Oportunidad:
Ένα Ολιστικό Πρόγραμμα Υποστήριξης
Αστέγων στη Σαραγόσα
Απρίλιος 2025

Στο πλαίσιο αυτό, ο Δήμος έχει δημιουργήσει το **Δημοτικό Καταφύγιο Αστέγων** παρέχοντας υποδοχή και στήριξη σε άτομα που βιώνουν έλλειψη στέγης, με ελάχιστες προϋποθέσεις εισαγωγής, επιτρέποντας την πρόσβαση σε όλους, ανεξαρτήτως οικονομικής κατάστασης ή υγείας. Αυτή η υπηρεσία είναι επίσης προσβάσιμη σε άτομα που δεν έχουν άδεια παραμονής. Προσφέρει βασικές υπηρεσίες, όπως κοιτώνες με ιδιωτικά δωμάτια και κοινόχρηστα μπάνια, καντίνα και κοινωνικές υπηρεσίες όταν χρειάζεται. Κάθε χρήστης μπορεί να παραμείνει στο καταφύγιο για έξι ημέρες κάθε τρεις μήνες, αλλά η παραμονή μπορεί να παραταθεί. Στην πραγματικότητα, οι εσωτερικοί κανόνες επιτρέπουν εύκολα την εφαρμογή εξαιρέσεων σύμφωνα με τις ατομικές ανάγκες. Για παράδειγμα, η παραμονή παρατείνεται μέχρι να οριστικοποιηθούν σχετικές διαδικασίες των δημοτικών κοινωνικών υπηρεσιών.

Εκτός από το Δημοτικό Καταφύγιο, ο Δήμος έχει προχωρήσει στη δωρεά δημοτικών κατοικιών-διαμερισμάτων σε άτομα που έχουν εξασφαλίσει πρόσφατα εργασία. Τα σπίτια απευθύνονται σε αστέγους, πρόσφυγες, άτομα, ζευγάρια, οικογένειες, ανύπαντρες μητέρες και άλλα. Άτομα που αντιμετωπίζουν κάποια ψυχική ή σωματική ασθένεια διαμένουν σε κοινόχρηστα διαμερίσματα όπου τους εξασφαλίζεται ιδιωτικό δωμάτιο με κοινόχρηστους χώρους.

Ψυχική υποστήριξη

Η ψυχολογική υποστήριξη αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους του Δημοτικού Προγράμματος Στήριξης Αστέγων της Σαραγόσα. Για τον σκοπό αυτό, ο Δήμος συνεργάστηκε με την Fundació La Caridad και δημιούργησαν ένα **κέντρο ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης, το οποίο λειτουργεί ως καταφύγιο για τους χρήστες του κατά τη διάρκεια της ημέρας**. Στο κέντρο παρέχεται ατομική παρακολούθηση από ψυχιάτρους, ψυχολόγους, νοσηλευτές, κοινωνικούς λειτουργούς και εργοθεραπευτές.

Μια ιδιαίτερη πτυχή αυτού του έργου είναι η **διαγενεακή προσέγγιση**, καθώς το κέντρο φιλοξενεί και σχολείο, δίνοντας τη δυνατότητα για τις κοινές

δραστηριότητες και εργαστήρια μεταξύ των χρηστών και των παιδιών. Αυτό ενισχύει την ευαισθητοποίηση των παιδιών για την ψυχική υγεία από νωρίς, ενώ προάγει την επικοινωνία και τη συνεργασία μεταξύ γενεών, συμβάλλοντας έτσι στην καταπολέμηση του στίγματος γύρω από την ψυχική υγεία.

▶▶▶ Εκπαίδευση και ανάπτυξη εργασιακών δεξιοτήτων

Το Δημοτικό Καταφύγιο οργανώνει μια σειρά από **εκπαιδευτικά εργαστήρια για την υποστήριξη των χρηστών του στην ανάπτυξη εργασιακών δεξιοτήτων και την επανένταξή τους στην αγορά εργασίας ή και τη δημιουργία δικών τους πρωτοβουλιών**. Η ανάγκη για τέτοιες δράσεις αναδείχθηκε ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19, όταν οι χρήστες του καταφυγίου συμμετείχαν στη διανομή масκών ατομικής προστασίας σε ευάλωτους κατοίκους του Δήμου.

Ένα από τα αποτελέσματα συμμετοχής στα παραπάνω εργαστήρια ήταν και η ίδρυση της ένωσης Gambaru. Η Gambaru δημιουργήθηκε από έναν χρήστη που παρακολούθησε τα μαθήματα μαγειρικής του δημοτικού καταφυγίου και στελεχώνεται από άτομα που έχουν βιώσει την πραγματικότητα της αστεγίας, προσφέροντας μια μοναδική προσέγγιση που δεν διαθέτουν άλλες οργανώσεις.

Οι κύριες δραστηριότητες της Gambaru περιλαμβάνουν την παροχή βοήθειας και καθοδήγησης σε άτομα που επιθυμούν να επανενταχθούν κοινωνικά, τη διοργάνωση εκπαιδευτικών εργαστηρίων που βοηθούν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, καθώς και την παροχή υπηρεσιών catering για διάφορες εκδηλώσεις, δημιουργώντας έτσι ευκαιρίες απασχόλησης για τα μέλη της.

Μέχρι σήμερα, η Gambaru έχει δημιουργήσει 46 θέσεις εργασίας, εκ των οποίων 16 θέσεις είναι άμεσες και οι υπόλοιπες μέσω συνεργασιών με επιχειρήσεις εστίασης. Το 2024, η Gambaru τιμήθηκε με το Βραβείο Julio González από τον Δήμο της Σαραγόσα, αναγνωρίζοντας την καινοτόμο προσέγγισή της στην κοινωνική ένταξη ατόμων χωρίς στέγη.

▶▶▶ Συνεργασία με Κοινωνικούς Φορείς και ΜΚΟ

Ο Δήμος Σαραγόσας συνεργάζεται με διάφορους τοπικούς φορείς, ΜΚΟ και κοινωνικές υπηρεσίες προκειμένου να προσφέρει υποστήριξη στους συμμετέχοντες του προγράμματος. Οι οργανώσεις αυτές προσφέρουν βοήθεια για την καθημερινή φροντίδα, την υγειονομική περίθαλψη, την κοινωνική και νομική στήριξη, καθώς και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Παράδειγμα μίας τέτοιας συνεργασίας είναι το καλλιτεχνικό, κοινωνικό και συμπεριληπτικό **πρόγραμμα Caídos del Zielo**, το οποίο στοχεύει στην ενσωμάτωση ατόμων σε κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού μέσω του θεάτρου. Το 2024, το Caídos del Zielo έλαβε το Βραβείο Ένταξης της Διαφορετικότητας στον Κοινωνικό Τομέα από την Κυβέρνηση της Αραγωνίας και το Πρώτο Βραβείο Julio González για την Προώθηση Έργων Σχετικών με Άτομα Χωρίς Στέγη από τον Δήμο της Σαραγόσα.

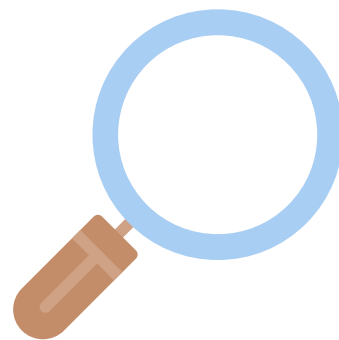
▶▶▶ Υποστήριξη Ζητημάτων φύλου

Στο πλαίσιο του προγράμματος δίνεται επίσης ιδιαίτερη βαρύτητα και προσοχή στις άστεγες γυναίκες, οι οποίες είναι λιγότερο ορατές και επιδιώκεται η επίλυση προβλημάτων που οι ίδιες αντιμετωπίζουν όπως η ενδοοικογενειακή βία. **Το σχέδιο περιλαμβάνει όχι μόνο στέγαση αλλά και εργαστήρια για άστεγες γυναίκες, όπως μαγειρικής, υπολογιστών και ραπτικής, καθώς και δραστηριότητες όπως χειροτεχνίες, αθλήματα και θέατρο.**

Ακόμη, **στην περίπτωση των ηλικιωμένων γυναικών που βιώνουν χρόνια έλλειψη στέγης δίνεται η δυνατότητα διαμονής σε έναν χώρο δίπλα στο καταφύγιο**, προκειμένου να έχουν άμεση και γρήγορη πρόσβαση σε περαιτέρω υπηρεσίες που προσφέρει το καταφύγιο.

Σύνοψη έργου

Πεδίο εφαρμογής

Πρόγραμμα υποστήριξης αστέγων

Χώρα / Περιοχή

Ισπανία, Σαραγόσα

Σε ποιους απευθύνεται;

Το πρόγραμμα Plan Primera Oportunidad απευθύνεται στους αστέγους του Δήμου Σαραγόσα.

Πότε εφαρμόστηκε;

Το πρόγραμμα ξεκίνησε το 2020.

Αποτελέσματα

Το Plan Primera Oportunidad στη Σαραγόσα έχει δείξει σημαντικά αποτελέσματα στην ενίσχυση της ποιότητας ζωής των αστέγων και της κοινωνικής τους ένταξης. Συγκεκριμένα, από το 2020 έως το 2023, 68 άτομα βρήκαν εργασία, ενώ το 2022 περίπου 160 χρήστες παρακολούθησαν τα μαθήματα του προγράμματος. Στο πλαίσιο αυτό ο Δήμος προχωρά σε νέες προσπάθειες βελτίωσης και αύξησης των υποδομών στέγασης (από 15 διαμερίσματα το 2019 σε 78 το 2023) και των υπηρεσιών που προσφέρει προκειμένου να αντιμετωπιστούν υπάρχουσες ανάγκες.

Πληροφορίες

Το παράδειγμα του Δήμου Σαραγόσας ως καλή πρακτική για την αντιμετώπιση της αστεγίας και της ψυχικής υγείας αναδείχθηκε από το Δίκτυο Eurocities: <https://inclusivecities4all.eu/good-practices/>

περιφερειακό παρατηρητήριο
κοινωνικής ένταξης
περιφέρειας κρήτης

Plan Primera Oportunidad:
Ένα Ολιστικό Πρόγραμμα Υποστήριξης
Αστέγων στη Σαραγόσα
Απρίλιος 2025

Plan Primera Oportunidad: Ένα Ολιστικό Πρόγραμμα Υποστήριξης Αστέγων στη Σαραγόσα

04/2025

περιφερειακό παρατηρητήριο
κοινωνικής ένταξης
περιφέρειας κρήτης